

$$B(t, n) = \sum_{i=1}^n \frac{CF_i \prod_{j=1}^i (1 - PD_j)}{(1 + OIS)^i} + \frac{N(1 - PD_n)}{(1 + OIS)^n} + N * R * \sum_{i=1}^n \frac{PD_i \prod_{j=1}^{i-1} (1 - PD_j)}{(1 + OIS)^i} \quad (1)$$

де, $B(t, n)$ - ціна облігації з часом t у дискретні моменти n . OIS - безризикова відсоткова ставка. R - Ставка відновлення, $R = 1 - LGD$. LGD - Частка втрат при дефолті. PD - ймовірність дефолту. FV - частка від N - номіналу облігації, яка сплачується у випадку відсутності дефолту. CF - майбутні грошові потоки купонних виплат.

Зрозуміло, що ціна ризику дефолту, яка безпосередньо залежить від кредитної експозиції контрагента, є невід'ємною складовою номінальної доходності облігації до моменту її експірації і буде дорівнювати різниці між номінальною доходністю облігації, яка за визначенням, коригована ринком на ціну ризику дефолту – імпліцитну ймовірність дефолту [4].

Висновки. Фінансовою кризою було доведено, що ціна інструментів фінансового ринку безпосередньо залежить від кредитної експозиції контрагента, а у випадку його дефолту ціна облігації на момент експірації, за класичними припущенням $B(T, T) = 1$ не виконується. Післякризове міжнародне законодавство щодо регулювання фінансових ринків унормувало методи визначення цін інструментів фінансового ринку, за умови $0 < B(T, T) \leq 1$ введенням ціни виходу із транзакції [3; 4].

Література

1. Black F. The Pricing of Options and Corporate Liabilities / F. Black, M. Scholes // Journal of Political Economy. — 1973. — № 81, May–June. — P. 637–654.
2. Markowitz H.M. Portfolio Selection / H.M. Markowitz // Journal of Finance. — 1952. — Vol. 7, № 1, March. — P. 77–91.
3. Силантьєв С.О. Похідні фінансові інструменти : теоретичні та прикладні аспекти : монографія / С.О. Силантьєв. — К. : КНЕУ, 2012. — 310 с.
4. Силантьєв С.О. Міжнародна практика використання похідних фінансових інструментів : монографія / С.О. Силантьєв. — К. : КНЕУ, 2017. — 399 с.

УДК 336

Скрипченко Катерина Геннадіївна
(ф-т фінансово-економічний, IV курс)
skripchenko.kate@ukr.net

Науковий керівник:

Осадчий Є.С

Доцент кафедри менеджменту банківської діяльності
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана
кандидат економічних наук, доцент

СТАН КРЕДИТНИХ СПІЛОК ТА ЇХ КОНКУРЕНЦІЯ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

Кредитні спілки займають значне місце у провідних економіках світу. На противагу цьому, стан українських кредитних спілок потребує змін. В ракурсі даної трансформації буде корисно розглянути досвід зарубіжних країн, а саме країн Північної Америки та Європи. І зважаючи на їх останні здобутки, сформувані шляхи покращення української ситуації.

Відповідно до Закону України «Про кредитні спілки», кредитна спілка - це неприбуткова організація, заснована фізичними особами, професійними спілками, їх об'єднаннями на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів

кредитної спілки [1]. Головною проблемою функціонування кредитних спілок в Україні є недосконалість законодавчо-нормативного середовища й закріплення кооперативної природи кредитних спілок, зокрема значна обмеженість можливостей кредитних спілок у наданні фінансових послуг їх членам та юридичним особам. Крім того, законодавством не передбачено можливість виключення членів із кредитної спілки через їх некористування послугами протягом певного часу (наприклад, трьох років). Тому з часом у кредитних спілках виникають значні проблеми в проведенні загальних зборів, що суттєво впливає на організацію ефективного управління на традиційних кооперативних засадах. Оптимальним розв'язанням цієї проблеми є внесення змін до нормативно-правових актів, які регламентують діяльність кооперативних неприбуткових товариств та кредитних спілок. Для того, щоб усунути вказані недоліки потрібно дослідити зарубіжний досвід. Таким прикладом можуть стати США та Європа.

Діяльність кредитних спілок в США регулюється Федеральним законом про кредитні спілки, який діє з 1934 року. Ціль цього закону полягає в тому, щоб зробити кредит доступним і забезпечити ріст економіки через національну систему некомерційних організацій – кредитних спілок. Відповідно до цього Закону, федеральна кредитна спілка – це кооперативне об'єднання, організовано відповідно до положень цього закону з метою сприяння ощадливості серед своїх членів та створення джерела кредиту для ощадних або виробничих цілей [2]. Законодавство щодо кредитних спілок в Європі розглянемо на прикладі Німеччини, як першій країні в якій з'явилися кредитні спілки. Але ні спеціальної окремої державної установи, яка б регулювала їх діяльність, ні окремого закону в країні немає. Крім того поняття «кредитної спілки» відсутнє, замість них у країні на законних засадах діють кооперативні банки [3]. На глобальному рівні, кредитні спілки представлені Всесвітньою радою кредитних спілок (WOCCU) [4]. Вона сприяє самодостатньою розвитку кредитних спілок та інших фінансових кооперативів по всьому світу, щоб розширити можливості людей шляхом забезпечення доступу до високої якості і доступних фінансових послуг.

Не зважаючи на функціональну схожість кредитних спілок України та США, вітчизняні установи не мають тієї підтримки з боку держави, обмежені у розвитку на внутрішньому ринку. Натомість північно-американським довіряють на рівні світових банків. Довіра клієнтів створювалася роками, підкріплена підходами та менталітетом споживачів. Асоціації кредитних спілок США щорічно визначають кращі інновації на ринку та не просто нагороджують кращих менеджерів та установи, а і мають на меті принцип безперервного покращення діяльності. Саме цей досвід повинен бути перейнятий нашим урядом. Враховуючи досвід Європи перспективною для України, є універсалізація діяльності, коли кредитні спілки та кредитні кооперативи розширюють коло здійснюваних операцій, поступово перетворюючись у активних учасників кредитного та фінансового ринку.

Світовий ринок кредитних спілок швидко розвивається. Кредитні спілки перебувають на підйомі в 2015 році, продовжуючи тенденцію минулих років. Загалом починаючи з 1995 року по 2015 кількість спілом збільшувалась на 38,9 % або на 23 619 одиниць. При чому збільшується кількість великих спілок, а кількість дрібних спілом (між \$ 100- \$ 500 млн) зменшується. Крім того збільшуються і основні показники їх діяльності, в тому числі і кількість членів кредитних спілок. Але з початком світової економічної кризи у 2008 році їх кількість відносно різко знизилась на 8,8 % або на 4 359 одиниць. Це доводить інтеграцію кредитних спілом у економічні процеси. Кредитні спілки розподілені по світу дуже нерівномірно.

В Україні ситуація дещо відрізняється від світових тенденцій. За інформацією Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг станом на 31.12.2015 кількість кредитних спілок зменшилась на 1 і склала 588 організації [5]. Характерно, що навіть африканські країни, не кажучи про латиноамериканські та азіатські, значно випереджають Україну. Отже, в той час коли у світі кредитні спілки розвиваються,

розширюється їх кількість, кількість їх членів та обсяги коштів, якими вони управляють, в Україні відбуваються навпаки негативні зміни.

Для аналізу сучасного ринку кредитних спілок варто дослідити конкуренцію на цьому ринку в Північній Америці, як одного з найбільш розвинених. Для дослідження конкуренції виділяють наступні кількісні показники: показник концентрації бізнесу, Індекс Херфіндаля-Хіршмана, Індекс Розенблюта. Для розрахунку було сформовано вибірку з п'ятнадцяти найбільших кредитних спілок Північної Америки за обсягом активів та визначено їх частки [6].

Таблиця 1

Кредитні спілки Північної Америка

№	Кредитна спілка	Активи	Частка	Частка, %
1	Navy Federal Credit Union	63632027594	0.3092154781	30.92154781
2	State Employees' Credit Union	29477543683	0.1432441038	14.32441038
3	Pentagon Federal Credit Union	17796419105	0.0864804793	8.648047926
4	Boeing Employees Credit Union	13050764545	0.0634192961	6.341929609
5	SchoolsFirst Federal Credit Union	10685617156	0.0519260244	5.192602441
6	The Golden 1 Credit Union	8800995877	0.0427678364	4.276783643
7	Security Service Federal Credit Union	8306658956	0.0403656400	4.036564004
8	Alliant Credit Union	8131821537	0.0395160296	3.951602958
9	First Technology Federal Credit Union	7342465830	0.0356802096	3.568020961
10	Star One Credit Union	7200519635	0.0349904318	3.49904318
11	San Diego County Credit Union	6730516805	0.0327064852	3.270648525
12	America First Federal Credit Union	6387666084	0.0310404257	3.104042566
13	Randolph-Brooks Federal Credit Union	6283652557	0.0305349791	3.053497906
14	Suncoast Credit Union	5990779562	0.0291117828	2.91117828
15	Digital Federal Credit Union	5967940533	0.0290007981	2.900079811
Усього активів		205 785 389 459	-	-

Провівши розрахунки, ми отримали наступні значення:

- Показник концентрації для трьох найбільших кредитних спілок - 53,9%
- Індекс Херфіндаля-Хіршмана (HHI) склав 0,14
- Індекс Розенблюта (RI) склав 0,13

Виявлено, що хоча концентрація на ринку висока (53,9% ринку знаходить у руках найбільших трьох кредитних спілок), але монополізація досить низька. Це означає, що для виходу на ринок нових кредитних спілок є місце, але конкурувати з найбільшими конкурентами буде досить важко.

Аналіз показників фінансово-економічної діяльності кредитних спілок досліджуваних країн показав відставання вітчизняних установ від світових тенденцій зростання обсягів клієнтської бази. Аналіз наданих позик показав, що українські активи є більш ризиковані та короткострокові, у той час, як північноамериканські активи – більш дешеві та довгострокові – є запорукою стабільності на ринку фінансових послуг.

Для розвитку діяльності вітчизняних кредитних спілок, на нашу думку, слід розробити низку заходів на законодавчому рівні, націлених на підтримку ринку фінансових послуг. Також слід ввести державні гарантії з повернення позик, зобов'язавши кредитні спілки резервувати гроші для страхування внесків учасників. Ефективним кроком з підвищення репутації кредитних спілок в Україні є ведення просвітницької діяльності про

кооперативний рух і фінансову грамотність населення. Запровадження на рівні держави системоутворюючих кредитних спілок за американським прикладом дасть змогу впровадити політику поглинання, об'єднання та партнерства, що, безумовно, підвищить надійність та авторитет кредитних спілок в Україні.

Література

1. Закон України «Про кредитні спілки» // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 15. - ст. 101 (в редакції від 29.01.06)(режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>).
2. Федеральним законом про кредитні спілки [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://www.ncua.gov/Legal/Documents/fcu_act.pdf.
3. Закон Німеччини про банківську діяльність [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/kredwg/gesamt.pdf>
4. Всесвітня рада кредитних спілок [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.woccu.org/>
5. Історія кредитних спілок з 1995 по 2011 [Електронний ресурс] - Режим доступу <http://www.woccu.org/publications/statreport>
6. Каталог місцевих банків та кредитних спілок [Електронний ресурс] - Режим доступу www.branchspot.com

УДК 336.71

Юлія Стрільчук⁴

ЕВОЛЮЦІЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. У роботі досліджено розвиток банківського кредитування населення в Україні протягом 1991 — 2016 рр. Визначено та проаналізовано основні періоди розвитку банківського кредитування населення в Україні.

Виявлення тенденцій розвитку банківського кредитування населення можливе передусім за умови проведення його ретроспективного аналізу, що дозволить здійснити періодизацію даного виду кредитування в Україні та визначити чинники впливу на нього.

У перші роки незалежності України банківське кредитування було майже відсутнє. З 1991 по 1995 рр. відбувалося становлення банківського кредитування, його обсяги були незначні, проте зростали швидкими темпами. Згідно з даними Національного банку України сума кредитів, наданих комерційними банками в економіку України, зросла у 27 разів протягом 1992 року порівняно зі значенням попереднього року. Даний показник зріс у 15 разів у 1993 році, майже в 4 рази у 1994 році та більш, ніж у 2,5 рази у 1995 році [2, с. 89].

Проте навіть за таких значних темпів росту обсяги кредитування не задовольняли потреби суб'єктів господарювання. Через ризикованість банківських операцій стримувалося вкладання грошей комерційних банків в економіку. Раніше видані кредити майже всі не поверталися. У зв'язку зі зниженням темпів інфляції з квітня 1994 року почала падати середня відсоткова ставка за кредити комерційних банків з 390 % у березні до 280 % у другій половині червня і до 173 % за останній тиждень липня 1994 року [5, с. 5]. Середньозважена відсоткова ставка за кредитами за рік становила 201,7 % і продовжувала спадати, що сприяло розвитку кредитування [2, с. 71].

Отже, зародження банківського кредитування населення відбувалося в умовах нестабільної економічної ситуації під дією значної кількості факторів, які впливали на

⁴аспірантка кафедри банківської справи ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», juliastrilchuk@gmail.com